

मुलुकी ऐन, २०२०
महल ८
जग्गा आवाद गर्नेको

१ नं. ॥ ॥ आफ्नो खर्च वा आँतका बलले जसले कूलो बनाउँछ उसलाई पहिले पानी नभई अरुले पाउँदैन । अधिदेखि भाग बाँडी आएका ठाउँमा भाग बमोजिम पानी नदिई खेत बाँभो गराउन समेत हुँदैन । मुहानका खेतमा पानी पुगेपछि उस मन्तिरकाले लैजान पाउँछ । मुहानका खेतवालाको केही अडकाउ भयो भने उसै मन्तिरकाले पानी लगी रोप्न हुन्छ । पछिबाट मुहानकाले पानी लगी रोप्न हुन्छ । नयाँ कुलो बनाउँदा पुरानो कुलोले पाट्ने खेतमा पानी कम हुँदैन भने माथि नयाँ कूलो बनाउन हुन्छ ।

२ नं. ॥ ॥ कुलो भत्क्यो वा खेतमा खोलो पैहो लाग्यो भने भरसक मोहीहरुले आफै वा दामासाहीले मानिस पठाई बनाई तैयार गर्नु गराउनु पर्छ । मोहीका बल मद्दतले नपुग्ने भयो भने जिमिदार तालुकदारले सबै व्यहोरा खोली खर्चको निकासको निमित्त नेपाल सरकार को सम्बन्धित कार्यालयमा जाहेर गरी निकास भए सो बमोजिम बनाउनु पर्छ ।

३ नं. ॥ ॥ जग्गा आवाद गर्नालाई बाँभो वा आवादी जुनसुकै जग्गाबाट जोसुकैले पनि बाँध पैन कूलो बनाई पानी ल्याउनु हुन्छ रोक्न हुँदैन । तिरो पोत नलागेको बाँभो जग्गा बाहेक अरु जग्गाको हकमा जग्गाको धनीलाई बाँध पैन कुलोमा परेको जग्गा जतिको मोल वा जग्गा सट्टा दिनुपर्छ । बाँभो जग्गा आवाद गर्नालाई रैती तर्फबाट खर्च लगाई बनाउँदा बाँध पैन कुलोमा परेको आवादी जग्गाको तिरो पोतभन्दा दोब्बर बढ्ता हाल आवादी हुने पर्ति जग्गाबाट आउने रहेछ भने सो बाँध पैन कुलोमा परेको जति आवादी जग्गाको तिरो पोत मिनाहा दिनुपर्छ ।

४ नं. ॥ ॥ परापूर्वदेखि हिंडी आएको बाटो वा वस्तु भाउ निकासने निकास आफ्नो जग्गामा पर्ने भए पनि त्यस्तो जग्गा र वस्तु भाउ खरकाउने चौर, पानी घाट, पोखरीको ढिंक, गौचर, मूलबाटो, सडक, पाटी, पौवा, चिहान र त्यस्तै अरु कुनै सार्वजनिक स्थान र नेपाल सरकार बाट कमोट नगर्नु बभ्याउनु भन्ने भएको सरकारी जग्गा कसैले विराउन वा विराउन लाउन हुँदैन ।

५ नं. ॥ ॥ कानून बमोजिम देहायमा लेखिएको कुनै जग्गा आवाद गर्न अनुमति प्राप्त गरेकोमा देहायमा लेखिएको भन्दा घटी माफी लिने गरी आवाद गर्न कबूल गरेकोमा सो कबूल बमोजिम र त्यस्तो कबूल नभएकोमा देहाय बमोजिम हुन्छ अधिको आवादी पछि खस्ती पर्ती रहेको जग्गा आवाद गरेकोमा आवाद गरेकै सालदेखिको तिरो लिनुपर्छ .....

१ कालाबजार, मुद्दती पर्ती, खयर वन, बयर वन, पट बाँभो, बगर समेत आवाद गरेकोमा चार साल माफी दिई पाँचौ सालदेखि पोत लिनुपर्छ .....

२ आवादी तिरो भरोको पाखोमा कुलो ल्याई खेत विराएमा चार सालसम्म पाखोकै तिरो लिई पाँचौ सालदेखि खेत सरहको तिरो लिई पाखोको तिरो मिनाहा दिनुपर्छ .....

३ ६ नं. ॥ ॥ जग्गा हाल आवादी गर्ने कुराका हकमा जग्गा आवाद गरी सकी दर्ता गराई पाउँ भनी दरखास्त गरेमा त्यस्तो दरखास्त उपर कारवाई गरिने छैन । जग्गा जाँची आवाद गर्न पाउँ भन्ने दरखास्त दिएकोमा जग्गा पहिले नै आवाद गरिसकेकोमा बाहेक कानून बमोजिमको रीत पुऱ्याई दर्ता गरिदिनु पर्छ । जाँच्दा जग्गा पहिले नै आवाद गरिसकेको देखियो भने देहाय बमोजिम गर्नुपर्छ .....

कसैको हक नलाग्ने कानूनले आवाद गर्न हुने जग्गा रहेछ भने सो आवाद गर्नेले आवाद गरेको सालदेखिको सो जग्गामा लाग्ने तिरो र सो तिरोको विगो बमोजिम जरिवाना निजबाट असूल उपर गरी सो जग्गा लिलाम बिक्री गरी आएको रकम नेपाल सरकार मा दाखिल गर्नुपर्छ .....

कसैको हक नलाग्ने कानूनले आवाद गर्न नहुने जग्गा आवाद गरेको रहेछ भने सो आवाद गर्नेले आवाद गरेको सालैदेखिको सो जग्गामा लाग्ने तिरोको बिगो बमोजिम जरिवाना निजबाट असूल उपर गरी सो जग्गा बभ्याई दिनुपर्छ २

अरुको हकको जग्गा आवाद गरेको रहेछ भने हक बेहकको मुद्दा हेर्ने अड्डाबाट निर्णय गराई आएमा पछि ठहरे बमोजिम हुनेछ भनी दरखास्तवालालाई सुनाई दिनुपर्छ ३

७ नं. ॥ ॥ हाल आवाद गर्न पाउँ भनी दरखास्त परेकोमा आवाद गर्न पाउँ भनेको जग्गा कानून बमोजिम आवाद गर्न हुने रहेछ भने सो जग्गाको साँधका जग्गाका धनीहरु वा निजका प्रतिनिधि, सो जग्गाको जिमिदार तालुकदार वा निजका प्रतिनिधि र अरु कम्तीमा चारजना स्थानीय भलादमी समेत राखी सरजमीन बुझी हाल आवादी गर्न हुने ठहरे कानून बमोजिमको रीत पुऱ्याई नम्बरी दर्ता गरी दिनुपर्छ । सो बमोजिमको मानिस नराखी गरे भएको सरजमीन र त्यसबाट भएको हाल आवादी दर्ता सदर हुन सक्तैन ।

८ नं. ॥ ॥ जग्गा नाप्दा सैंतीस फुट लामो सैंतीस फुट चौडा जग्गाको एक मुरी, चार मुरीको एक रोपनी र साढे तेह्र फुट लामो साढे तेह्र फुट चौडा जग्गाको एक धुर, बीस धुरको एक कठ्ठा र बीस कठ्ठाको एक बिगाहा कायम गर्नुपर्छ ।

९ नं. ॥ ॥ मुद्दा परी वा अरु केही व्यहोराले जग्गा नापी गर्नु पऱ्यो भने चार किल्ला समेत खोली नापी गर्नुपर्छ ।

१० नं. ॥ ॥ जग्गाको कूत ठेक्नु पर्दा उसै ठाउँमा साँध साँधियार र भलादमी राखी अवल, दोयम, सीम, चाहारमा यस किसिमको जग्गा भनी मुचुल्का लिई किसिम छुट्याई आँठा सरह कूत ठेक्नुपर्छ ।

११ नं. ॥ ॥ यसै महलको चार नम्बरमा लेखिए बमोजिमको जग्गा र आफू बसेको घरबारीसंग जोडिएको पर्ती जग्गा बाहेक अरु पर्ती जग्गा सोहानी तिरो भित्रको वा मेरो सन्धी सर्पनको भनी आफूले पनि आवाद नगरी अरुलाई आवाद गर्न पनि नदिई रोक्का गरी राख्न रखाउन समेत हुँदैन ।

१२ नं. ॥ ॥ नेपाल सरकार बाट कमोट नगर्नु भनी बभ्याएका जग्गा जानी जानी आवाद गरेमा जग्गा आवाद गरेका सालदेखिको सो जग्गामा लाग्ने तिरो जग्गा आवाद गर्नेबाट असूल गरी जग्गा फेरी बभ्याई दिनुपर्छ । त्यस्तोमा जग्गा आवाद गर्ने गराउनेलाई सो तिरोको बिगोको पाँच गुना जरिवाना समेत हुन्छ । नजानी आवाद गरेकोमा भने आवाद गरेको सालदेखिको तिरोसम्म असूल गरी जग्गा बभ्याई दिनुपर्छ ।

१३ नं. ॥ ॥ बिगो भराउन नपर्ने स्थिति रीतिमा घटी बढी पर्ने कुरा मात्र भएको यो महल बमोजिमको मुद्दामा सजाय गर्नु पर्दा यसै महलका अरु नम्बरमा सजाय तोकिएको कुरामा सोही बमोजिम र नतोकिएकोमा पचास रुपैयाँसम्म जरिवाना हुनेछ ।

१४ नं. ॥ ॥ आवाद गर्न नहुने जग्गा आवाद वा दर्ता गरे गराएकोमा बाहेक अरु कुरामा थाहा पाएको मितिले छ महीनाभित्र नालिस नदिए लाग्न सक्तैन ।